

Konference o dějinách násilí, Krakov, 17.–18. října 2018

Otázka násilí v minulosti je tématem děsivým, ale zároveň badatelsky velice vděčným. Způsoby pojmání násilí jako součásti herní kultury, výrazu agnostického chování nebo komunikačního prostředku, jak defilují ve vlivných teoriích Gérarda Lencluda, Gerda Schwerhoffa nebo Arletty Farge, jsou sice rozmanité, ale násilí samo je locus communis všech lidských kultur. Pokud tedy profesorka Božena Popiołek z Institutu historie a archivnictví Uniwersytetu Pedagogicznego v Krakově zvolila v rámci konferenčního cyklu „W kręgu rodziny epok dawnych“, pořádaného zmíněným ústavem, jako téma čtvrtého mezinárodního setkání právě násilí (s důrazem na násilí domácí a rodinné), jednalo se o šťastné rozhodnutí. Časové rozmezí konference se odvíjelo od dvou příspěvků z historie starověku přes několik příspěvků medievistických až po dějiny nové a nejnovější, ale jádrem konferenčního jednání byl, s ohledem na vědecký zájem a kontakty profesorky Popiołek, především raný novověk.

V úvodním panelu konference se například litevská badatelka Rita Regina Trimonienė z Univerzity v Šiauliai zabývala zajímavými spory dvou rodů z polsko-litevského soustátí, z nichž jeden náležel k společensky ukotvené a bohaté šlechtě a druhý k drobnější zemanské vrstvě. Profesorka Trimonienė se snažila na základě mikrohistorické analýzy zmíněného případu naznačit, za využití teorií Norberta Eliase, roli „symbolického násilí“ v životních strategiích raně novověké polsko-litevské šlechty. Některé vývoody Rity Reginy Trimonienė se staly předmětem diskuzí s následující vynikající řečnicí, ukrajinskou historičkou z Archeografického institutu Akademie věd v Kyjevě Natalií Starčenko, která se zabývala otázkami manželských konfliktů ve šlechtických rodinách na Volyni v druhé polovině XVI. století a v XVII. století, od konfliktů slovních až po nejrůznější druhy fyzického násilí. Velmi zajímavá byla její v kontrastu s některými dalšími přítomnými historiky hájená teze, že ve sporech o osobní čest se v daném období a uvedené šlechtické vrstvě objevují právě tak ženy jako muži. Pozoruhodný a originální byl také následující příspěvek Piotra Oczka z Jagellonské univerzity, který vykročil mimo oblast středovýchodní Evropy a zamířil do Nizozemí v XVII.-XVIII. století, aby zde zkoumal násilné pronásledování sexuálních aberací.

Raně novověkým tématům pak byla vyhrazena také odpolední část první sekce (zatímco druhá sekce se zabývala dějinami XIX. a XX. století). Zazněl zde například referát slovenské historičky a archivářky Marcely Domenové z prešovské univerzity, v němž zkoumala finanční výdaje na obranu města Prešova (od nákladů na hradby až po zbraně) v XVI. století. Heuristicky

fundovaný byl příspěvek ukrajinské archivářky Bogdany Petrišak ze Lvova, která se věnovala raně novověkým úředníkům Ruského vojvodství jakožto strůjčům ale i obětem násilí. Také následující vystoupení náleželo ukrajinské badatelce – profesorce Irině Vorončuk, jež se zabývala mužským násilím na ženách v ukrajinských rodinách XVI. a XVII. století. Počátku XVIII. století byl zasvěcen příspěvek mladé historičky Bernadetty Manyš z poznaňské univerzity, která zkoumala městské knihy z Vilniusu, aby v nich našla doklady o násilí na nevěstách. Další typ pramenů tentokrát z Krakova (*księgi grodzkie*) využila Anna Penkała z pořadatelské instituce za účelem zkoumání domácího násilí ve zdejších šlechtických rodinách.

V závěrečném panelu konference, který se odehrál v dopoledních hodinách 18. 10. 2018, zazněl zajímavý příspěvek ukrajinského historika profesora Myrona Kaprala, jenž studoval konflikty násilné povahy (od slovního napadání až po vraždy) ve Lvovském ševcovském cechu v XVII. a XVIII. století a podal mj. pozoruhodnou typologii zde užívaných nadávek a hanlivých označení. Po jeho vystoupení následoval referát autora této zprávy, zaměřený na podoby násilí v barokních rukopisech literární povahy z prostoru Čech. Celá konference probíhala v tvůrčím a přátelském duchu, za což patří dík, kromě ideové tvůrčiny profesorky Boženy Popiolek, také těm, na nichž spočívala tíha konferenční organizace, paní Dr. Agnieszce Sikorské a panu Dr. Marcinu Gadochovi.

Jiří Wolf

„Množství moudrých je spásou světa“ (J. A. K.) Migration, Emigration, Exile and Cultural Transfers. People, Confessions and Ideas on the move. 31.st international comeniological colloquium (31. mezinárodní komeniologické kolokvium. Migrace, emigrace, exil a kulturní transfery – Lidé, konfese a ideje v pohybu). Uherský Brod, 10.–11. 10. 2018.

Vydařené vědecké setkání otevřelo již čtvrtou dekádu existence uherskobrodských setkávání badatelů se zaměřením na Komenského životní dílo a odkaz i jeho dobu na prahu novověku. Téma bylo zvoleno navýsost aktuálně a vhodně navázalo na předchozí kolokvium v roce 2016 s názvem *Fines – limes – termini. Hranice mezi státy, národy i konfesemi*. Tematická volba byla opět připravena Muzeem Jana Amose Komenského v Uherském Brodě, tradičně ve spolupráci